

İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Tutum ve Düşünceleri

*The Attitude and the Opinion of the 7th Class Students of
Primary School about Turkish World and Turkish Republics*

Kadir ULUSOY*

ÖZET

Tarih boyunca birçok devlet kurmuş ve geniş bir coğrafyada hüküm sürmüş Türk milleti zengin, tarihi ve kültürel mirasa sahiptir. Bu zengin mirası şimdiki ve gelecek nesillere aktarmak her Türk vatandaşının görevleri arasında olmalıdır. Bugün adı Kırgız, Kazak, Azeri, Özbek, Türkmen vb. ne olursa olsun hepsinin bir olduğunu, Türk olduğunu bilmek ve öğretmek durumundayız. 18. yüzyılın sonuna doğru devletleşmiş ve bugün dünyanın en büyük gücü durumundaki Amerika'da hiç kimsenin ben Portekiz'im, Afrikalıyım, Hindu'yum, İspanyol'um, İngiliz'im dememesi için çalışmalar yapılmış "Amerikan" kimliği öne çıkarılmıştır. Artık o devlet içinde yaşayan herkes Amerikan'dır. Hatta dili, dini farklı insanlar Amerika'ya gidip çocuğunu orada dünyaya getirmekte ve Amerikan kimliğini taşımaktadır. Neden Amerikan olmak bu kadar pırım yapıyor da binlerce yıllık tarihi olan Türklük pırım yapmıyor, neden farklı dilden dinden ve ırktan insanlar Amerikan kimliğini taşıyor da aynı dilden, dinden, ırktan olmasına rağmen Türkler, parça parça ayrılıyor.

Bu durumun düzeltilmesi için Türk dünyasının bilinmesi gerekiyor. İşte bu çalışmada ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bakış açıları öğrenilmeye çalışıldı. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre Türk Dünyasının bir bütün olduğu, kültürümüzün benzediği, ülkeler arasında işbirliğinin artırılması gerektiği gibi cevaplar görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELER

Türk Dünyası, Türk Cumhuriyetleri, kültür, sosyal bilgiler dersi, tarih

ABSTRACT

The Turkish nation that established many states and ruled in a large geographical location throughout history has a rich heritage of culture and history. Every Turkish citizen should

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı. Öğretim Üyesi

have the responsibility to convey this heritage to today's and future's generations. We must teach the fact that whatever their names such as Kirghiz, Cossack, Azeri, Uzbek and Turcoman are, they are the same and we must know that they are Turks.

There have been studies carried out for nobody saying. I'm Portuguese, African, Hindu, Spanish or English in the US which became a state towards the end of 18th century and a super power today. Identity of being American became superiority. _Today every citizen that lives in that state is American. Even a person of different languages and religions goes to the US in order to give birth their children and has the identity of American. Whereas why being an American is at a premium but being a Turkish, having thousands years of history is not. Why people of different goes languages and races carry the identity of American but the Turkish of the same language, religion and race break into separate pieces.

The Turkish world should be known to remove this separation. In this study, it has been tried to be learned about the point of views of the seventh grade students for the Turk and the Turk Republics. With regards to the answers given by the students, it has come out that the Turk world is unique, our cultures are alike, and cooperation between those countries should be increased.

•

KEY WORDS

the Turkish world, the Turk Republics, culture, social science, history

Giriş

Türkler dünyanın en eski milletlerinden biridir. Tarih boyunca büyük devletler kurmuş, büyük medeniyetler meydana getirmiştir. Tarihin her hangi bir devresinde ayrı ayrı yerlerde çeşitli Türk topluluk, idare ve devletlerini görmek mümkündür. Bu nedenle; Türk tarihi denince tek bir topluluğun belirli bir mekândaki tarihi değil, fakat dili, dini, töresi ve gelenekleri ile aynı “milli” kültürün taşıyıcısı olan ve değişik adlarla anılan Türk zümrelerinin çeşitli bölgelerde ortaya koydukları tarihlerin bütünü anlaşılmalıdır (Memiş, Köstüklü;2005:1-2). Tarihte birçok devlet ve idare kurmuş olan Türk milleti Orta Asya’da kendi istekleri dışında Rusların politikası yüzünden ayrı ayrı isimlerle parçalara ayrılmıştır.

Bugünkü Türk Cumhuriyetlerinin kurulduğu Türk devletlerinin toprakları, devletlerarası hukuku hiçe sayan Ruslar tarafından 19. asrın muhtelif devirlerinde işgalden sonra “böl ve yönet” sistemi uygulanarak bu bölgede yaşayan Türklerin Türk milletinin bölünmez birer parçası olduğu fikrinden uzaklaştırmaları için her türlü idari, eğitimsel ve kültürel baskı uygulanmıştır. Bu baskılar sonucunda Sovyetler Birliğinde Türk yerine; “Özbek”, “Kazak”, “Kırgız”, “Türkmen”, “Azeri” vb. boy hanedan, bölge adları ile hitap edilmiş ve kendilerini birbirinden ayrı halkalar olduğu ve Türklükle hiçbir alakaları olmadığı fikri aşılannmıştır (Saray;1999:3).

1991 yılı dünya ve Türk tarihi için yeni bir dönüm noktası teşkil etti. Çünkü bu tarihten itibaren Avrupa ve Asya'nın siyasi haritası yeniden değişti. 1917'de temelleri atılan ve 1922'de kurulan Sovyetler Birliği ortadan kalktı ve yerini, siyasi geleceğinin ne olacağı belli olmayan bir yapıya “Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)'na” bıraktı. Sovyetler Birliğinin dağılmasının dünyada ve Avrupa'da oluşturduğu etkilerin dışında bizi ilgilendiren durum ise Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlıklarını kazanan Türk Cumhuriyetleri olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti artık bu yeni süreçte önemli kararlar almak ve atılımlar yapmak zorunda kalmıştır. Türk Dünyası tabiri artık daha çok kullanılmaya başlanmıştır.

SSCB'nin dağılmasından sonra bağımsız olan Türk Cumhuriyetleri o zor zamanlarında yanlarında Türkiye Cumhuriyeti'ni bulmuşlardır. Kardeş cumhuriyetleri tanımakla yetinmeyen Türkiye, onların milletler arası kuruluşlara üye olmalarını da sağlamıştır. Türk cumhuriyetleri hem Türkiye hem de diğer

ülkelerden aldıkları desteklerle kısa zamanda ekonomik atılımlar gerçekleştirmişlerdir (Saray;1999:393).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması sonucunda kurulan yeni bağımsız devletler kendi bağımsızlık değerlerini aramaya başlamışlardır. 1991'den itibaren egemenliğin ve bağımsızlığın sembolü olarak bütün cumhuriyetler bir yandan kendi milli bayrak, bayram ve kahramanlarını dünya kamuoyuna takdim ettiler, diğer yandan da ekonomide ulusal para birimine geçtiler (Özdoğan;1994:25). Türkiye Cumhuriyeti ile de eğitim, dil, kültür tarih alanlarında ortak çalışmalar yapılmaya başlandı.

Türk kimliğinin yeniden ve uluslar arası düzeyde gündeme gelmesi Sovyet sisteminin dağılmasıyla oldu. Dünyayı etkileyen bu politik ve ideolojik değişim Türkiye'yi de etkiledi. Bağımsızlığını kazanan devletlerin beş tanesinin Türk kökenli olması uzun yıllar kopuk olan ilişkilerin birden bire canlanması Türk ve İslam âleminde yeni bir arayış yarattı (Behar;1994:143).

Artık özellikle sosyal bilgiler ve tarih ders kitaplarının son sayfalarında yer alan Türk Dünyası haritası daha bir önem taşımaya başladı. Bu haritayı gören bir öğrenci; Boşnaklar, Kumuk, Karaçay, Balkar, Nogaylar, Çeçenler, İnguşlar, Çerkez, Abhaz, Uygur ve Avrupa'da yaşayan Türkler gibi birçok yerde Türk insanının yaşadığını ve buralarda gelenek, görenek ve kültürlerini yaşattığını öğrenecektir. Öğrencilerimiz bu haritalarda Türklerin sadece bağımsız devletler olarak değil aynı zamanda muhtar cumhuriyetler ve muhtar vilayetler olarak, hatta başka devletler içinde bile bazı Türklerin yaşadığını görecektir. Öğrencilerimiz sosyal bilgiler ve tarih ders kitaplarında Türk Dünyası olarak adlandırılan coğrafyanın 20 milyon kilometre kare alanı bulduğunu, bu alanların Türk kültür izlerinin taşıdığını ve buralarda kültürünün yaşandığı öğrenmeleri beklenmektedir. Bu geniş coğrafyada Anadolu, Kafkaslar, Balkanlar, Türkistan ve Sibirya bölgeleri vardır. Sovyetlerin dağılması ile birlikte Günümüzde yedi bağımsız Türk Cumhuriyetinden söz edilmektedir. Bunlar; Türkiye, Azerbaycan (18 Ekim 1991), Türkmenistan (27 Ekim 1991), Özbekistan (31 Ağustos1991), Kırgızistan (12 Aralık 1991), Kazakistan (16 Aralık 1991) cumhuriyetleri ve "Yavru Vatan" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'dir.

Hayit (1995:366)'e göre; Türkistan'da 5 bağımsız devletin kurulması, Türkistan Türk Müslümanlarının zaferidir. Bunun ile Türkistan'ın milli bağımsızlık tarihi başlamıştır. Türkistan halkı, bütün gördükleri ve yaşadıkları zulümlere rağmen, kendisinin varlığını koruyabilmiştir. Bu ise, onun istiklal sahibi olmasına imkân sağlamıştır.

Günümüzde Rusya Federasyonu içinde Muhtar cumhuriyet statüsünde 9 ayrı özerk Türk bölgesi bulunmaktadır. Ayrıca Bulgaristan, Yunanistan, Irak, İran, Suriye, Afganistan, Kosova ve Makedonya gibi devletlerde yıllardan beri Türk kültürünü yaşayan ve yaşatan kardeşlerimiz mevcuttur. Türk dünyası olarak adlandırılan coğrafya hem siyasi hem ekonomik, hem de stratejik bir öneme sahiptir. Dünya petrol, doğal gaz rezervlerinin ve önemli su kaynaklarının önemli bir kısmı Türk Dünyası dediğimiz coğrafyadadır. Stratejik öneme sahip bu coğrafyayı öğrencilerin tanınması oldukça önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma; ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası hakkındaki görüşlerini, sosyal bilgiler programında ve sosyal bilgiler ders kitaplarında Türk Dünyası ile ilgili işleyişleri tespit etmeyi amaçlayan ve durumu ortaya koymaya çalışan betimsel bir çalışmadır.

Araştırma; Sosyal bilgiler 4.-7. sınıf programlarında Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetleri ile ilgili nelere yer verildiği tespit etmeye çalışmak,

Sosyal bilgiler 4.-6. sınıf ders kitaplarında Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetleri ile ilgili işleniş yapılıp yapılmadığını tespit etmek,

7. sınıf öğrencilerinin Türk Cumhuriyetleri ve Türk Dünyasına yönelik bakış açılarını öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma; 2007-2008 eğitim öğretim yılında, Adıyaman ili Cumhuriyet İlköğretim ve 1 Aralık İlköğretim okullarının 7. sınıflarında okuyan 129 öğrencisinin katılımı ile yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada İçerik analizi yapılarak sosyal bilgiler (4-7) programları ve sosyal bilgiler 4-6. sınıf ders kitapları incelenmiştir. Öğrencilerle yapılan çalışmada veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Anketteki sorulara verilen cevaplar 3 ölçekli olmuştur. Ayrıca öğrenciler anket sorularında verdikleri cevapların nedenlerini de açıklamıştır.

Bulgular ve Yorum

Çalışmada program ve ders kitapları ile ilgili içerik analizi sonucu elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Yapılan ankette elde edilen bulguların yüzdeleri, frekansları ve ortalamaları alınmıştır. Öğrencilerin “neden, niçin” sorularına verdikleri cevaplar da frekanslara ayrılmıştır.

A. Sosyal Bilgiler Programında Türk Dünyası

İlköğretim 4-5. sınıf programının amaçlar kısmında Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bir amaca rastlanılamamıştır. Öğrenme alanlarının amaçlar kısmına bakıldığında ise Türk Cumhuriyetleri ile doğrudan bir açıklamaya yer verilmemesine rağmen “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında genel bir ifadeye yer verildiği görülmektedir. Bu ifadeye göre öğrencilerin “Hakkında genel bilgi edindikleri ülkelerle ülkesinin ekonomik ilişkileri, ülkesinin ekonomik kaynakları ile diğer ülkelerle yapılan ticaretle bu kaynakların yerini ekonomi bilimine ait konularla keşfedecekleri, ülkeler arası ekonomik ilişkilerin sebep ve sonuçlarını sorgulama fırsatını da bulacakları” (Milli Eğitim Bakanlığı; 2004:105) söylenmektedir. Bu ifadeye bakılırsa sosyal bilgiler kitap yazarı isterse örnek ülke olarak Türk Cumhuriyetlerinden birini veya birkaçını seçebilecektir ancak programın bu konuda bir zorlaması yoktur.

4 ve 5. sınıfta Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarında “**Uzaktaki Arkadaşlarım**” ve “**Hepimizin Dünyası**” ünitelerine yer verilmiştir. Bu ünitelerin kazanımlarına bakılacak olursa:

4. sınıf “**Uzaktaki Arkadaşlarım**” ünitesi;

“Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.

Görsel materyallerden yararlanarak çeşitli toplumların günlük yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Kendisi ile başka bir toplumdaki yaşlılarının günlük yaşamlarını karşılaştırır.

Toplumlar arasında ortak kutlanan özel günlere örnekler verir.” (Milli Eğitim Bakanlığı; 2004:21)

5. sınıf “**Hepimizin Dünyası**” ünitesi;

“Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder.

Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder.

Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.

Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.

Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.

Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.” (Milli Eğitim Bakanlığı;2004:36)

Yukarıda yer alan kazanımlar işlenirken Türk Dünyasından bahsedilebilir. Ancak doğrudan Türk Dünyası ile ilgili bir kazanım ifadesi yoktur.

6. sınıf Küresel Öğrenme alanı “**Ülkemiz ve Dünya**” ünitesinde yer alan 3.kazanımda; “*Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk’ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.*” (Milli Eğitim Bakanlığı;2006:21) ifadesi bu üniteye Türk Cumhuriyetlerinden bahsedileceğini göstermektedir. 7. sınıfta ünitelerde yer alan kazanımlarda Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bir kazanım ifadesine rastlanılmamıştır.

Şimdi de program kazanımlarına ve amaçlarına uygun olarak hazırlanan ders kitaplarına Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bir işleniş yapıp yapılmadığına bakalım.

B. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Türk Dünyası

4. sınıf sosyal bilgiler kitaplarından A Yayınlarına ait kitapta Azerbaycan’a yer verildiği görülmektedir. Azerbaycan’ı tanıtmaya yönelik bilgiler verilmiş, Azerbaycan’ın haritası konulmuş, zenginlik kaynaklarından bahsedilmiş ve Türkiye ile Azerbaycan arasındaki dostluk ve kardeşlik üzerinde durulmuştur (Kolukısa, Oruç vd. 2005:201,203). Aynı kitapta “Toplumlar arası ortak kutlanan özel günler işlenirken, Türkmenistan ile ilgili bilgiler verilmiştir. Türkmenistanlı 12 yaşındaki bir öğrencinin ağzından Nevruz kutlamaları hakkında bilgiler aktarılmıştır. Ayrıca Türkmenistan’ın diğer milli ve dini bayramları hakkında da bilgiler verildiği görülmektedir (Kolukısa, Oruç vd. 2005:210,211). Bu bayramlardan Türkiye ile ortak kutlananlar üzerinde de durulmuştur.

6. sınıf sosyal bilgiler kitaplarından A Yayınlarına ait kitapta “Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk’ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir” kazanımını işlerken Türkiye dışında Türklerin yaşadığı ülke ve bölgeler üzerinde durulmuştur. 1991 yılında bağımsızlığını kazanan Kırgızistan, Azerbaycan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kazakistan ile ilgili ilişkilerden bahsedilmiştir. Kitapta konu içine Türk Dünyası haritası verilerek konu pekiştirilmeye çalışılmıştır. Türk Dünyasının ortak kültürlerinden bahsedilmiştir. Atatürk’ün Yurtta Barış Dünyada Barış sözü konu ile ilişkilendirilerek işlenmiştir (Kolukısa, vd. 2006:98,103). Yine aynı ders kitabında 6. sınıfın İpek Yolunda Türkler ünitesinde ise Nevruz kutlamalarından bahsedildiği ve Türkiye dışındaki diğer Türk Cumhuriyetlerinden örnekler verilmiştir (Kolukısa vd;2006:134:137).

Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 4. 5. ve 6. sınıf sosyal bilgiler kitaplarında da Türk dünyasına ve Türk Cumhuriyetlerine yönelik işleniş yapıldığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının sosyal bilgiler ders kitabında Türk Cumhuriyetleri dışında Almanya anlatılırken, orada yaşayan Türklerden bahsedilmiştir.

C. Öğrencilerle Yapılan Anket Çalışması

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ölçeğe Verdikleri Yanıtların Seçeneklere Göre Ortalama, Yüzde ve Frekans Dağılımları: (N=129)

İfadeler	\bar{X}	Evete	Kısmen	Hayır				
		f	%	f	%	f	%	
1. Türk Cumhuriyetlerinden bir ülkeye gidip, o ülkedeki kültürel mirası tanımak isterim.	2.93	124	96.1	2	1.6	3	2.3	
2. Nevruz kutlamalarını için Türkiye'ye gelen öğrencilerle tanışmak isterim.	2.74	101	78.3	19	14.7	7	5.4	
3. Türk Cumhuriyetlerinde yaşayan öğrencilerin günlük hayatlarının nasıl geçtiğini görmek isterim.	2.53	88	68.2	20	15.5	20	15.5	
4. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumlarının önemini açıklayabilirim.	2.23	46	35.7	60	46.5	17	13.2	
5. Türk Cumhuriyetleri'nin tarihi ve coğrafyası hakkında bilgi edinmek için çaba göstermeye çalışırım.	2.54	77	59.7	39	30.2	9	7.0	
6. Türk Dünyasında meydana gelen olaylar karşısında kendi ülkemde olmuş gibi heyecan duyarım.	2.70	92	71.3	27	20.9	5	3.9	
7. Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar geliştirilmelidir.	2.77	97	75.2	23	17.8	2	1.6	
8. Türk dünyasının ortak değerleri olan dil, tarih ve kültür bilincinin gelişmesi için çalışmalar yapılması gerektiğine inanıyorum.	2.75	95	73.6	24	18.6	3	2.3	
9. Türk Cumhuriyetleri ile olan ve Türklerin yaşadığı komşularımızla olan ilişkilerimizi Atatürk'ün "Yurtta Barış Dünya Barış" ilkesi çerçevesinde düzenlemeliyiz.	2.78	95	73.6	24	18.6	1	0.8	

10. Sosyal Bilgiler ders kitabımızda komşu ülkelerde yaşayan Türkler ile ilgili yeterli bilgi edinemedim.	2.12	53	41.1	31	24	38	29.5
11. Sosyal Bilgiler ders kitaplarımızda Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar işleniş yapılmamıştır.	2.11	44	34.1	46	35.7	30	23.3
12. Sosyal Bilgiler ders kitabımızda Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar görsele yer verilmemiştir.	2.23	54	41.9	40	31	26	20.2
13. Türk Dünyasına karşı ilgi duyuyor musunuz?	2.64	90	69.8	19	14.7	12	9.3

2.önermeye 2 (% 1.6), 3. önermeye 1 (% 0.8), 4. önermeye 6 (% 4.7), 5. önermeye 4 (% 3.1), 6. önermeye 5 (% 3.9), 7. önermeye 7 (% 5.4), 8. önermeye 7 (% 5.4), 9. önermeye 9 (% 7), 10. önermeye 7 (% 5.4), 11. önermeye 9 (% 7), 12. önermeye 9 (% 7), 13. önermeye 8 (% 6.2) öğrenci cevap vermemiştir.

1. önermeye baktığımızda öğrencilerin büyük bir bölümünün Türk Dünyasından bir ülkeye gidip, o ülkedeki kültürel mirası tanımak istediği görülmektedir.

2. önermeye bakıldığında öğrencilerin önemli bir kısmının ülkemize Nevruz kutlamalarına gelen öğrencilerle tanışmak istediği görülmektedir.

3.önermeye göre ülkemizdeki öğrencilerin, Türk Dünyasında yaşayan öğrencilerin günlük hayatlarının nasıl geçtiğini görmek istediklerini söyleyebiliriz, ancak kararsızların ve hayır diyenlerin oranında % 30'lar civarında olması göz önünde bulundurulmalı.

4.önermede öğrencilerin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumlarının önemini açıklayabilme durumlarının iyi olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün karasız ve hayır görüşlerini belirtmesi bu noktadaki eksikliği göstermektedir.

5.önermede öğrencilerin % 59.7'sinin Türk Cumhuriyetleri'nin tarihî ve coğrafyası hakkında bilgi edinmek için çaba göstermekte olduğu görülmektedir. Yaklaşık yüzde kırklık bir oranın bu konuda bir çaba içinde olmadığı ortaya çıkmaktadır.

6.önermeye göre öğrencilerin % 71.3'ünün Türk Dünyasında meydana gelen olaylar karşısında kendi ülkesinde olmuş gibi heyecan duyduğu görülmektedir. Kısmen diyenlerin oranını da eklersek öğrencilerin büyük bir bölümünün Türk Dünyasında olan olaylar karşısında heyecan duyduğu söylenebilir.

7.önermede öğrencilerin % 75.2'si Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar geliştirilmesi gerektiğini düşünüyor. Sadece iki öğrencinin hayır görüşü verdiği bu önermede öğrencilerin Türk Cumhuriyetleri arasındaki bağların kuvvetlenmesine sıcak baktığı söylenebilir.

8.önermeye göre öğrencilerin büyük bir bölümünün Türk dünyasının ortak değerleri olan dil, tarih ve kültür bilincinin gelişmesi için çalışmalar yapılması gerektiğine inandığı görülmektedir.

9.önermede öğrenciler Türk Cumhuriyetleri ile olan ve Türklerin yaşadığı komşularımızla olan ilişkilerimizi Atatürk'ün "Yurtta Barış Dünyada Barış" ilkesi çerçevesinde düzenlenmesi konusuna çok büyük oranda destek verdikleri görülmektedir.

10.önermeye baktığımızda öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders kitabımızda komşu ülkelerde yaşayan Türkler ile ilgili yeterli bilgi edinemediği görülmektedir. Öğrencilerin % 29.5'inin komşu ülkelerde yaşayan Türklerle ilgili bilgiler edinebildiği görülmektedir.

11.önermede öğrencilerinin % 23.3'ünün dışında kalan öğrenciler Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar işleniş yapılmadığını belirtmişlerdir. Bu oran oldukça önemlidir. 10 ve 11. önermelere göre; ders kitaplarında Türk dünyasına ve Türk Cumhuriyetlerine yönelik işlenişin yeterince yapılmadığı söylenmektedir.

12.önermeye göre öğrencilerin % 20.2'sinin dışında kalan kısım Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar görsele yer verilmediğini söylemiştir.

13.önermede öğrencilerini büyük bir çoğunluğunun Türk Dünyasına karşı ilgi duyduğu görülmektedir. Verilen diğer cevaplara bakıldığında da bu durum açıkça ortaya çıkmaktadır.

D. Öğrencilerin Sorulan Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevaplar Aşağıdadır.

1. Türk Cumhuriyetlerinden bir ülkeye gidip, o ülkenin kültürünü neden öğrenmek istediklerini sorduğumda aldığım cevaplar şunlardır:

❖ Bizim kültürümüzle aynı mı, orada teknoloji gelişmiş mi diye merak ediyorum. Kültürleri bizim kültürümüze benzer mi, değişik mi onu öğrenmek isterim.

❖ O ülkelere bizim kültürümüzü tanıtmak çok hoşuma gider, hep onların kültürümü bize geçecek birazda bizim kültürümüz onlara geçsin.

❖ Oraları görürüm bizimkine benziyor mu yoksa bizimkinden değişik mi diye merak ederim.

❖ Nasıl bir yer olduğunu merak ediyorum. Ülkeleri merak ettiğim için ve o ülkeleri tanımak için gitmek isterim.

❖ Oradaki Türk kültürünü tanıyarak bilgi sahibi olmak isterim. O ülkelerin kültürel miraslarını görüp, o ülkeyle ilgili bilgi edinirim.

❖ O ülkelerdeki kültürel mirası merak ettiğimden, o ülkelerin güzelliğine ve içinde yaşayanların dürüstlüğüne bakarım. Geri kendi ülkeme geldiğimde yakınımdeki kişilere orada gördüklerimi anlatırım. Oraları gidip görmek beni sevindirir.

❖ Başka kültürleri de başka tarihçileri de görmek isterim. Ülkemizle başka ülkeleri kıyaslamak için. Oraya gidip oradaki kültürel mirası görmeyi, tanımayı ve kültürleriyle ilgili bilgi edinmeyi çok isterim. Başka bir ülkenin kültürel mirasını görmeyi severim. Başka kültürleri tanımak isterim. Başka ülkelerin kişiliğini, yöresel kıyafetlerini ve eserlerini tanımak isterim. Çünkü başka kültürleri tanımak görevimizdir. Kendi ülkeme gelen turistler gibi bende başka ülkelere gidip yeni kültürler görmek istiyorum.

❖ Çünkü orada eskiden bizim atalarımız yaşamış. Onların nasıl yaşadığını daha iyi öğrenmem için oraları görmem gerekir.

❖ Ben Hindistan'ı gezmeyi çok istiyorum. Orayı çok merak ediyorum. Kültürel mirasını tanımayı gerçekten isterim. Oraya gidersem onlara ülkemi de tanıtırım. Yani çok iyi olur.

❖ Çünkü aynı tarihi paylaşmış olduğumuz bir ülkenin kültürel mirasını tanımak isterim.

❖ Kültürümüzün gelişmesi için. Bir ülkedeki kültürel miras o ülkenin en önemli hazinesidir.

❖ Ülkemizi daha ileriye götürmek herkese ülkemizi tanıtmak isterim.

❖ Hep kendi bölgemizin kültürünü öğrenmek bize yetmez.

❖ Param gitmeye yetmez.

Öğrencilerin büyük bölümü Türk Cumhuriyetlerini merak ettiğinden dolayı o ülkelerin kültürlerini öğrenmek istediklerini belirtmiştir.

2. Nevruz kutlamalarını için Türkiye gelen öğrencilerle neden tanışmak istersiniz sorusuna verilen cevaplar şunlardır:

❖ Onların ülkelerini tanımak ve onlarında bizim Türkiye'miz hakkında bilgi edinmeleri için. Onların ülkemiz hakkındaki düşüncelerini öğrenirim.

❖ Başka ülkelerden gelen öğrencileri tanımak ve onlarla konuşmak isterim. Onların ülkesini de tanımak isterim. O insanları tanımak ve kutlamalarını görmek için. Onları ve kültürlerini tanımak isterim.

❖ Ülkemize gelenlerin yüzünü ve nasıl konuştuğunu öğrenirim. Onların nevrüz kutlamalarındaki coşkularını görmek için. Onların kutlamalarını öğrenmek isterim.

❖ Çünkü o kişileri merak ediyorum. Giyinme şekillerini, dürüst olup olmadıklarını, dillerini, nasıl biri olduklarını merak ediyorum.

❖ Onların kültürlerini onlarla konuşarak öğrenmek için, giyinişlerini merak ettiğim için. Belki onlarla iyi anlaşırız.

❖ Onlara çeşitli sorular sorar, bilgi sahibi olurum.

❖ Onlarla arkadaş olmak isterim.

❖ Onların ülkelerinde nasıl kutlamalar yaptıklarını öğrenip, çevremdeki insanlara anlatırım, onlarında tartışmalarını söylerim.

❖ Onları ülkemizde gezdirmek ve onlara ülkemizi tanıtmak isterim. Onlara kültürümüzü öğretmek isterim, misafirperverliğimizi göstermek isterim.

❖ Onlara ülkemizin hoşgörülü olduğunu göstermek isterim. Onların bizim ülkemize geldiği için anlarım ki bizim ülkemizi seviyorlar.

❖ Ülkemizi sevmelerini sağlarım.

❖ Nevruz kutlamalarında bahar geldi diye bayram yapıyor ama sonra bir sürü olay oluyor.

❖ Çünkü onlarla bağlarımızın geliyeceğini düşünüyorum.

❖ Barış için tanışmak isterim.

❖ Ülkelerinde bu kutlamaları yapıp yapmadıklarını ve bundan zevk alıp almadıklarını öğrenmek isterim.

- ❖ Ben istesem bile ailemin nasıl karşılayacağını bilemem.

3. Türk Cumhuriyetlerinde yaşayan öğrencilerin günlük hayatlarının nasıl geçtiğini görmek isteme nedenleri:

❖ Onların nasıl konuştuklarını, nasıl giyindiklerini, bizimle olan farklılıklarını, eğitim yerlerini, yaptıkları etkinlikleri, okulların alanını ve iklimlerini merak ediyorum.

❖ Nerede kaldıklarını, nerde yaşadıklarını görmek isterim. Hayatlarını öğrenmek istiyorum. (Onların yaşamlarını merak ediyorum).

❖ Bizde bu coğrafyada yaşıyoruz, insanların hayatını öğrenip onlara yardım etmeliyiz.

❖ Çünkü orada atalarımızın torunları var. Onların günlük yaşamını görmek isterim.

❖ Yaşamlarını görmek bazı örnekler almak için.

❖ Çünkü seyahat etmeyi severim ve onların neler yaptığını görmek ve örnek almak isterim.

❖ Çünkü onlar Türk'tür. Onun içinde çok çalışmalarını ve bu millete çok yararlı olmalarını isterim.

❖ Çünkü bir ihtiyaçları varsa karşılamak isterim, kaleme deftere ihtiyacı varsa veririm.

❖ Onların günlük hayatlarında yaptıkları yanlışları yapmamaya çalışırım.

❖ Öğrenmeme gerek yok.

❖ Onların özel hayatlarına karışmam.

❖ Arkadaşların hayatlarına ve özel hayatlarına girmek istemem.

❖ Günlük hayatlarını öğrenmek istemem.

❖ Çünkü merak etmiyorum

4. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumları hakkında söyledikleri:

Öğrenciler bu soruya genelde yanlış cevap vermiştir. Öğrencilerin 57 tanesi bu soruda Türkiye'nin coğrafi konumunu anlatmıştır. 57 yanlış cevabın 19 tanesi "Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumunun önemini açıklayabilirim" diyen öğrencilere aittir.

- ❖ Asya kıtasındadırlar.
- ❖ Tarihteki ilk Türk devletleri genellikle Orta Asya'da kurulmuştur.
- ❖ Türkiye'nin dışındaki diğer tüm Türk Cumhuriyetleri de Orta Asya'dadır. (öğrencinin 6.sınıf 3. ünite ile ilgili bilgilerini de kullandığı görülmektedir.)
- ❖ Üç tarafı denizlerle çevrili ve tarihi yerler vardır.
- ❖ Onlar birer cumhuriyettir, coğrafi konumları da önemlidir.
- ❖ Ben bu ülkede yaşıyorum ve nasıl bir ülkede yaşadığımı öğrenmek isterim.
- ❖ Türkmenistan, Kazakistan, Macaristan gibi bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumu Türkiye'ye yakın olmasıdır.
- ❖ Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan Orta Asya'da Hazar Denizinin kıyısında bulunuyor. KKTC ise Akdeniz'de bulunan bir adanın yarısıdır.
- ❖ Genelde Türkiye'ye komşudur. (Tamamen yanlış bir bilgi ile karşılaşyoruz.)
- ❖ Türkiye'nin coğrafi konumu çok güzel bazı ülkeler sırf kış yaşarken, diğer ülkeler çok sıcak olurken bizim ülkemiz dört mevsimi birden yaşar. (Burada öğrencinin ya soruyu tam anlayamadığı ya da sadece Türkiye ile ilgili bilgiye sahip olduğu görülmektedir.)
- ❖ Marmara, Ege ve Akdeniz kıyılarında olduğu için balıkçılık ve turizm gelişmiştir. İç Anadolu'da öyle ama yükselti çok fazladır. Mesela Erzurum çok soğuktur. Doğu ve Güney Doğuda çok gelişmemiştir ve çok soğuktur.
- ❖ Türkler çok başarılıdırlar, savaşta çok hırslıdırlar.
- ❖ Türkmenistan dört tarafı karayla kaplıdır. Denizcilik yapılmaz.
- ❖ Genellikle Asya'dadır. Verimli topraklara sahiplerdir. Hammaddesi fazladır.
- ❖ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye'ye komşu bir devlettir. Aynı şekilde Özbekistan, Kazakistan, gibi devletlerde komşu devlettir. Amerika ve Yunanistan komşu değildir.
- ❖ Ekvator'a yakın.

- ❖ Sadece bizim adımızı taşıyorlar ama biz onlara karışmıyoruz.
- ❖ Azerbaycan bağımsız bir Türk devletidir, Türkiye'ye yakın bir devlettir.
- ❖ Hiçbir bilgim yok.
- ❖ Hiçbir şey söylemek istemem.
- ❖ Kendi ülkemi biliyorum ama diğer ülkeler hakkında bilgim olmadığı için bir şey söyleyemem
- ❖ Pek fazla bilmediğim için bir şey söyleyemeyeceğim
- ❖ Coğrafi konumları öğrenmediğim için bir şey söyleyemem.
- ❖ Bu konuda bir şey söylemek istemiyorum.
- ❖ Gerek görmüyorum.
- ❖ Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi yerlerini ve konumlarını pek bilmediğim için kısmen diyorum.
- ❖ Karıştırıyorum.

5. Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar geliştirilmesinin gerekçeleri hakkında söylenenler:

- ❖ Türkiye'yi daha iyi öğrenmek için. Türk Cumhuriyetleri ile sosyal, ekonomik ve kültürel bağların geliştirmek için.
- ❖ Çünkü onlarda Türk'tür. Onlarda Türk olduğu için ekonominin gelişmesi önemlidir. Biz kardeşiz aynı tarihi paylaşıyoruz. Bu bağlar geliştirilmelidir. Çünkü hepimiz Türk'üz. Çünkü Türkler gelişmeli. Sebebi; nede olsa Türk Türk'ün kardeşidir. Çünkü onlar bizim ağabeylerimizdir, kardeşlerimizdir. Bizler bir arada olmalıyız ve gelişmeliyiz. Çünkü biz aynı ırktanız.
- ❖ Bir savaş olduğunda bir araya gelerek savaşırız.
- ❖ Aramızda siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar gelişirse birlik ve beraberlik olur. Ülkeler arasında dayanışma ve hoşgörü oluşur.
- ❖ Çünkü ülkemizle ülkeler arasında ki ilişkiler çok gelişmemiştir. Çünkü ilişkiler çok gelişmemiştir. Ülkeler arası bağlar ne kadar güçlü olursa o zaman kültürel ve diğer ekonomik alanlardaki ilişkilerimizde gelişir.
- ❖ Türkiye bence zor duruma düşerse en çok yardımı Türk Cumhuriyetlerinden alır. Şimdi de onların gelişmesi için yardım etmeli, bağları geliştirmelidir.

❖ Geliştirilmelidir. Çünkü bu bağlar gelişmezse belki bizler zayıflayabiliriz.

❖ Çünkü diğer ülkelere göre daha çok gelişmeliyiz, açıkçası pek gelişmedik.

❖ Ticaret yapılabilir, para kazanılır. İthalat ihracat olur, bağlar gelişir.

Öğrenciler genelde sosyal, kültürel ve ekonomik bağların geliştirilmesinin faydalı olacağını düşündükleri görülmektedir.

6. Türk dünyasının ortak değerleri olan dil, tarih ve kültür bilincinin gelişmesi için çalışmalar yapılması gerekliliği hakkında görüşler:

❖ Gelişmenin olmasını isterim. Türk Dünyasının ortak değerleri olan dil, tarih ve kültür geliştirilmelidir.

❖ Bu bilinçler geliştirilmemiştir. Tanınmış bir ülke olmak için bu alandaki ilişkiler geliştirilmelidir.

❖ Çünkü Türkçe her ülkede hatta her yörede farklı şive ile konuşuluyor.

❖ Kültürel mirasımıza sahip çıkılmıyor, gün geçtikçe onları kaybediyoruz.

❖ Diğer ülkelere göre üstün olmamız gerektiği için.

❖ Aramızda anlaşmazlıklar olmaması ve kardeşçe yaşamak için.

❖ Çünkü onların unutulmaması için, bir devletin bütün tarihi, dili, kültürü ön planda olmalıdır.

❖ Türk Cumhuriyetlerinde Türkçe öğretmek için eğitim veriliyor.

❖ Bu çalışmalar yapılırsa ülkeler ayakta kalır.

❖ Çalışmalar yapılırsa ülkeler daha çok gelişir, zenginleşir ve turist açısından ilgi duyar.

❖ Gerçek benliğimizi kaybetmemiş oluruz.

7. Türk Cumhuriyetleri ve Türklerin yaşadığı komşularımızla olan ilişkilerimizi Atatürk'ün "Yurtta Barış Dünyada Barış" ilkesi çerçevesinde düzenleme nedenleri hakkında görüşler:

❖ Çünkü barış dünyada en gerekli şeydir. İletişim kurmak içinde gereklidir. Barış dünyaya birlik ve beraberlik getirir. Çünkü herkes barış içinde olursa dünyada kötülük olmaz, küslük olmaz herkes huzurlu yaşar.

❖ Atatürk'te komşu ülkelerimizle birlik ve beraberlik içinde olmamızı istemiştir.

❖ Kavgalar olmasın diye bütün dünyanın barış içinde olması gerekir.

❖ Çünkü barış çok önemlidir. Barış yoksa savaşlar oluyor. Eğer barış olursa savaş olmaz. Ülkeler arası bağ gelişir. Ülkeler arası iletişim olur. Diğer ülkelerle barışık olmalıyız. Çünkü ülkeler barışla gelişebilir. Barışı sağlamak için. Herkes barış içinde yaşamalı.

❖ Her ülke ile barışık olmalıyız. Diğer ülkelerle aramız iyi olursa ülkemiz açısından daha iyi olur. Ülkelerin hep barış içinde yaşamasını isterim. Diğer ülkelerle de kardeşlik bağlarımız gelişebilir.

❖ Türkler, herkesle barış içinde yaşar, herkesten yardım alır. Düşmanı olmadığından hep gelişir.

❖ Çünkü onlarda insan, onlarda Türk'tür. Çünkü tüm Türk Türkler kardeşdir. Kim ölmeyi ister ki?

❖ Herkes bayrağımıza saygı duysun.

❖ Atatürk'ü seviyorum, diğer insanlarda seviyor.

❖ İnsanlar birbirine küsmemeli Atatürk'te insanların birbirine küsmelerini istemezdi.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar göre, Atatürk'ün "Yurtta Barış Dünyada Barış" ilkesinin önemini kavradıkları söylenebilir.

8. Öğrencilerin Türk Dünyasına karşı ilgi duyma nedenleri:

❖ Çünkü dünyada birçok Türk var.

❖ Türk Dünyasını öğrenmeliyiz. Tarihte ne yaşadıklarını bilirsek Türklere yardım edip etmediklerini öğreniriz.

❖ Türkiye dışında ki diğer ülkelere karşı merakım var. Çünkü onlarda Türk'tür. Onlarda bizim kanımızı taşıyor. Çünkü hepimiz Türk'üz ve doğal olarak ilgili duyuyoruz. Bende bir Türk'üm Türklerin geçmişini tanımak isterim. Onlarda bizim gibi Türk onlara çok ilgi duyuyorum. Türk dünyası Türkler için çok hem de çok önemlidir.

❖ Türk Dünyasını çok iyi öğrenmeliyiz. Çünkü onlarda bizden(içimizden).

❖ Ekonomik yönden bilgi edinmek istiyorum.

- ❖ Çünkü Türkler hoşgörülüdür. Türkler her şeyin iyisini bilir.
- ❖ Türk Dünyasından başka ülkeler benim ilgimi çekmiyor.
- ❖ Türkler eskiden beri çok yerlere sahipti, buralarda Türkler farklı ırklardan olsa da hala çok fazladır. (Türkleri farklı bir ırk olarak ayırıyor. Öğrencinin devlet kavramıyla ırk kavramını karıştırdığı görülmektedir.)
- ❖ İlgi duymuyorum, Türkiye’de yaşadığım için merak etmiyorum. Çünkü meraklı değilim.

Öğrencilerin ifadelerine göre, onların Türk Dünyasına karşı ilgi duymalarındaki en büyük neden “Türklük” bilincinden gelmektedir.

9. Türk Dünyası ile ilgili söylemek istedikleri başka düşünceler: Genellikle bu bölüm boş bırakılmış veya öğrencilerin büyük bir bölümü “Yok” yazmıştır. Ancak azda olsa görüş bildiren öğrencilerde vardır. Bu görüşler:

- ❖ “Türk Cumhuriyetlerinin çok iyi tanınması ve bilinmesi gerekir.
- ❖ Hepimiz Türk’üz, Türk kalacağız.
- ❖ Çok çalışmalıyız, ülkemizi dış baskılardan kurtarmalıyız” cevapları etrafında toplanmıştır.

Sonuç

Köklü bir geçmişe sahip Türkiye Cumhuriyeti büyük devlet olma bilinciyle hareket etmelidir. Bulunduğu coğrafyada ve dünyada sözü geçer bir konumda olmak zorundadır. Bölgesinde meydana gelen ve meydana gelebilecek olayları iyi takip etmeli, Orta Asya’da kurulan Türk devletleriyle birlikte Türkiye’nin önüne çıkan tarihi imkânları değerlendirmelidir ve dünya milletleri arasında hak ettiği yeri alması için Türk Dünyasıyla ilişkilerin daha faydalı şekilde gelişmesini sağlamalıdır.

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerine bu süreçte düşen en önemli görevlerin başında ise tarih bilincini öğrencilere kazandırırken, öz benliğini kaybetmemiş, her zaman gelişmeye açık nesiller yetiştirmeye çalışmak olmalıdır.

Yapılan bu çalışmada programla, ders kitaplarıyla ve öğrenci görüşleri ile ilgili şu sonuçlar elde edilmiştir:

Sosyal bilgiler dersi 4.-7. sınıf müfredatında Türk Cumhuriyetleri ve Türk Dünyası ile ilgili olarak doğrudan 6. sınıfta bir kazanıma yer verildiği görülmektedir. 4 ve 5. sınıfın 8. ünitelerinde yer alan kazanımlar işlenirken Türk

Cumhuriyetlerinin işlenme ihtimali vardır. Ders kitaplarına bakıldığında ise 4. ve 5. sınıf kitaplarının 8. ünitelerinde Türk Cumhuriyetleri genellikle işlenmiştir. 6. sınıf sosyal bilgiler kitabında ise program kazanımı gereği Türk Cumhuriyetlerinin işlendiği görülmektedir.

Ancak ankete katılan 7. sınıf öğrencilerinin geçen yıl 6. sınıfta ilgili konuları işlediği halde Türk Cumhuriyetleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olamadığı görülmüştür. Öğrenciler ders kitabında “Komşu ülkelerde yaşayan Türkler ile ilgili yeterli bilgi edinemediği, Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar işleniş yapılmadığı ve Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar görsele yer verilmediğini” belirtmişlerdir.

Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumları ve Türk Dünyasının durumu hakkında doğru bilgiye sahip olan öğrenci sayısı oldukça azdır. Bu durum Safran (2006)’ın da belirttiği gibi, öğrencilerimize gerekli bir takım bilgileri istediğimiz ölçüde veremediğimizi göstermektedir. Bu konuda yapmamız gereken pek çok iş vardır. İlköğretim ve lise kitaplarında “Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Türk Cumhuriyetleri, Türk Dünyası” kavramları yer almaktadır. Hiçbir kitapta bu kavramların açık tanımları yapılmamış, öğrencilerin bu kavramları anlayabilmesi konudan çıkarılacak sonuçlara bırakılmamalıdır. Öğretmen yetiştiren kurumlar, Türk Dünyasını tam anlamıyla kavrayabilecek mahiyette derslere programlarında yer vermeli, sosyal bilgiler ve tarih öğretmenleri imkânları ölçüsünde bu konularla ilgili bilgi düzeylerini güncellemelidirler.

Ders kitaplarında Türk Cumhuriyetlerinden bahsedilmesine karşın komşu ülkelerde yaşayan Türklerle ilgili örnek; Yunanistan’da Batı Trakya Türkleri, Irakta Kerkük, Musul, Erbil ve diğer yerlerde yaşayan Türkmenler, İran, Bulgaristan’da ve Suriye’de yaşayan Türklerle ilgili işleniş olmadığı görülmektedir. Ders kitaplarında sadece bağımsız Türk devletlerinden bahsedilmemesi genel olarak Türk dünyasından bahsedilmesi daha faydalı olacaktır. Türkiye’de ve Türk Dünyasında okutulacak tarih kitaplarında ortak milli benliği oluşturacak ifadeler ve işleyişler yapılmalıdır.

Türk Cumhuriyetleri ve Türk Dünyasına yönelik işleniş ve görsel materyallere daha fazla yer verilmelidir. Bilgilere ek olarak konular görsel açıdan da zenginleştirilmelidir. Çünkü Türk Dünyasına karşı öğrencilerin ilgili olduğu görülmektedir. Gerekirse derste öğretmenlerin konuları işlerken Türk Dünyasını tanıtıcı film ve belgeselleri öğrencilere izletmesinde fayda olacaktır.

Anket çalışması ve açık uçlu sorulara göre;

Ankete katılan öğrenciler en fazla “Türk Cumhuriyetlerinden bir ülkeye gidip, o ülkedeki kültürel mirası tanımak isterim” maddesine katılım gösterirken, en az katılımı “Sosyal Bilgiler ders kitaplarımızda Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar işleniş yapılmamıştır” maddesine yapmıştır.

Öğrenciler verdikleri cevaplara göre, Türk dünyasına karşı genelde meraklı oldukları, Türk Cumhuriyetlerinden bir ülkeye gidip, o ülkenin kültürünü öğrenmek istedikleri görülmektedir. Öğrencilerin Türk Cumhuriyetlerinin kültürünü bilmek, tanımak ve öğrenmek amacıyla olduğu söylenebilir.

Başka ülkelerden ülkemize gelen öğrencilerle tanışma ve konuşma isteğinin fazla olduğu görülüyor. O öğrencilerin kültürlerini öğrenmek ve kendi kültürümüzü onlara anlatma isteği önemli oranda öğrenci cevapları arasındadır.

Öğrencilerin büyük bir bölümünün Türk Cumhuriyetleri ve Türk Dünyası'nın coğrafi, konumu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin verdikleri cevaplara bakılırsa öğrencilerin bırakın Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi konumunu bilmesini, Türkiye'nin bile coğrafi yapısını bilmediği anlaşılmaktadır.

Öğrenciler Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasındaki siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar geliştirilmesini istemektedirler. Öğrenciler Türk dünyasının ortak değerleri olan dil, tarih ve kültür bilincinin gelişmesi için çalışmalar yapılması gerekliliğine inanmaktadırlar.

Öğrenciler barışın önemli olduğunu düşünüyor ve huzurlu bir şekilde yaşamak için, kavgaların olmamasını barışın olmasını istiyorlar. Bu soruya anket kısmında da sadece bir öğrencinin hayır cevabı verdiği düşünülürse öğrencilerin barış konusunda çok duyarlı olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Türk Dünyasına karşı meraklarının olduğu görülmektedir.

Unutmamalıyız ki; modern dünyada güçlü, her alanda sözü dinlenir bir devlet olarak yer almak istiyorsak Türk Cumhuriyetleri ile de iyi ilişkiler geliştirmek ve her alanda çalışmalar yapmak zorundayız. Kendinden olanla bile anlaşamayan bir devlet, başka devletlerle nasıl anlaşabilir? diye düşündürmememiz lazım. Yetişen yeni neslin Türk Cumhuriyetlerini bilmesi, tanınması ve bu ülkelerde de Türkiye'yi kardeş gören, seven ve sayan insanlar olduğunu bilmesi gerekir. ©

KAYNAKLAR

- Behar, B.E. (1994). Azerbaycan Özbekistan ve Türkmenistan'da Eğitim ve Kültür Politikaları "Bağımsızlığın İlk Yılları" (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) Ankara: *TC. Kültür Bakanlığı Yayınları*.
- Hayit, B. (1995). Türkistan Devletlerinin Milli Mücadeleleri Tarihi, Ankara: *Türk Tarih Kurumu Yayınları*.
- Kolukısa, E. A. Oruç Ş. vd.(2005). Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 4, Ankara: *A Yayınları*.
- Kolukısa, E. A., vd.(2006). Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6, Ankara: *A Yayınları*.
- Memiş, E., Köstüklü N. (2005).Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). Sosyal Bilgiler Ders Kitabı (4-5), İstanbul: *Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları*.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6, İstanbul: *Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları*.
- Özdoğan, G. G. (1994). Sovyetler Birliğinden Bağımsız Devletlere: Uluslaşmanın Dinamikleri "Bağımsızlığın İlk Yılları" Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) Ankara: *T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları*.
- Safran, M. (2006). Ders Kitaplarımızdaki "Türk Dünyası" Konularına İlişkin Bir Çalışma: Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler, Ankara: *Gazi Kitabevi*.
- Saray, M. (1999). Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi, Ankara: *Türk Tarih Kurumu Yayınları*.
- Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu, (2005). İstanbul: *Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları*.
- Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu, (2005). İstanbul: *Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları*.